energie samen

Strategie Belangenbehartiging

Jaargang 2025

Publicatie datum
30.04.2025

Voorwoord

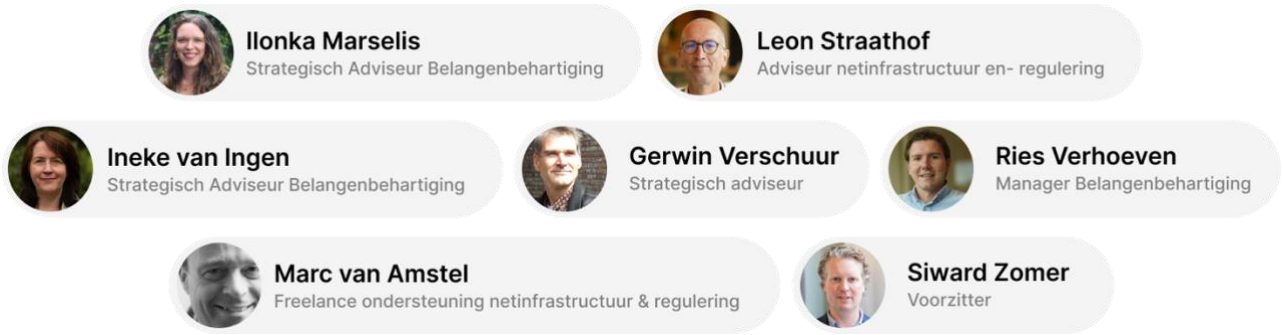
Energie Samen is de landelijke koepelcoöperatie en belangenorganisatie van energiegemeenschappen.

De beweging van burgerenergie-initiatieven groeit. In totaal zijn er zo'n 139.000 mensen lid van een energiecoöperatie. Onze ruim 400 leden zijn georganiseerd in coöperaties waarin de volgende coöperatieve principes zijn gewaarborgd:

1. Vrijwillig en open lidmaatschap
2. Democratische controle door de leden
3. Economische participatie door de leden
4. Autonomie en onafhankelijkheid
5. Onderwijs, vorming en informatieverstrekking
6. Samenwerking tussen energiegemeenschappen
7. Aandacht voor de gemeenschap

Energiecoöperaties ontwikkelen zich momenteel, ondersteund door het programma Local4Local, tot energiegemeenschappen. Dit doen zij door actief hun collectief opgewekte energie te delen, op te slaan en te leveren aan lokale eindgebruikers[1].

Het team

Landelijk en regionaal zetten wij ons bij politiek en bestuur in voor de rol van energiegemeenschappen binnen het energiesysteem. In deze belangenbehartigingsstrategie zijn de hoofdlijnen van onze standpunten beschreven om de positie van energiegemeenschappen te versterken. De standpunten van Energie Samen worden opgesteld in samenspraak met vertegenwoordigers van onze leden in diverse expertgroepen.

We bespreken de thema's aan de hand van vier vragen:

1. Wat is het probleem?
2. Wat is de oplossing voor dit probleem?
3. Wat hebben we tot nu toe bereikt?
4. Welke bijdrage leveren we in 2025?

[1] Position paper 'Van energiecoöperatie naar energiegemeenschap'.

Visie

Wij zien een toekomst waarin duurzame energie gemeengoed is en altijd, tegen een eerlijke prijs lokaal beschikbaar is voor alle Nederlanders.

Missie

Wij versterken lokale energiegemeenschappen met de juiste producten en diensten, zorgen voor verbinding en vertegenwoordigen hen landelijk.

Doel

In 2050 is 50% van de energievoorziening coöperatief.
Om dit te bereiken, vertegenwoordigt het team belangenbehartiging haar leden in 2025 op onderstaande thema's en streeft zij het volgende te realiseren:

Doelen per Thema

Thema 1: Elektriciteit

- De Energiewet is succesvol geïmplementeerd op het gebied van energiegemeenschappen (1.1)
- Er wordt een oplossing gezocht voor de financiële risico's van PCR-projecten (1.2.1)
- De SCE-tarieven voor 2026 zijn financieel toereikend voor succesvolle projecten (1.2.2)
- De tendercriteria voor toekomstige kavels Wind op Zee zijn succesvol aangepast (1.3)

Thema 2: Warmte en besparing

- Warmtegemeenschappen hebben een sterkere positie gekregen in de Warmtewet (2.1)
- Warmtegemeenschappen hebben een sterkere positie gekregen in gemeentelijk beleid (2.2)
- Leden kunnen hun besparingsactiviteiten en de functie energie-loket effectief uitvoeren (2.3)

Thema 3: Nettoegang

- De toegang tot en de optimale benutting van elektriciteitsnetten voor onze leden is verbeterd (3)
- Congestieonderzoeken netbeheerders zijn transparant (3)
- Er is een community of practice voor Nettoegang van start gegaan (3)

Thema 4: Standaardisatie

- Er is een start gemaakt met het ontwikkelen van normering voor energiegemeenschappen (4)

1. Elektriciteit

1.1 Energiewet

Wat is het probleem?

De energiemarkt was voornamelijk gericht op grote leveranciers, producenten en netbeheerders, waardoor energiegemeenschappen geen gelijkwaardige positie hadden en geen energie met elkaar konden delen. Daarnaast ontbrak een wettelijke verplichting voor 50% lokaal eigendom bij duurzame energieprojecten, waardoor de betrokkenheid van lokale gemeenschappen bij de energietransitie beperkt bleef. De rechten en mogelijkheden van energiegemeenschappen waren onvoldoende verankerd in de wetgeving, ondanks Europese richtlijnen die dit vereisten.

Wat is de oplossing voor dit probleem?

De nieuwe Energiewet, aangenomen door de Tweede en Eerste Kamer, biedt energiegemeenschappen een wettelijke basis en meer ruimte om actief deel te nemen aan de energiemarkt. Dankzij aangenomen amendementen:

1. *Democratische versterking van energiegemeenschappen*
   Energiegemeenschappen moeten nu democratisch georganiseerd zijn, met gelijk stemrecht in de statuten.
2. *Energie delen door energiegemeenschappen*
   De wet erkent energiegemeenschappen als actieve spelers in de energiemarkt, waardoor zij zelf opgewekte energie onderling kunnen delen.
3. *Motiveringsplicht 50% lokaal eigendom*
   Gemeenten en provincies kunnen nu in regelgeving vastleggen dat projectontwikkelaars moeten aantonen welke inspanningen zij hebben verricht om 50% lokaal eigendom te realiseren. Lees hier meer.

Wat hebben we tot nu toe bereikt?

Energie Samen heeft zich jarenlang ingezet om deze veranderingen voor elkaar te krijgen. Sinds 2013 hebben we gelobbyd op Europees niveau, deelgenomen aan nationale en Europese werkgroepen en kennis gedeeld met onze leden en beleidsmakers. Onze inspanningen hebben bijgedragen aan de wettelijke erkenning van energiegemeenschappen en hun rol in de energietransitie. De aangenomen Energiewet is een historische stap richting een eerlijkere en democratischere energiemarkt waarin burgers actief kunnen deelnemen.

Ook heeft Energie Samen aandacht gevraagd aan de Europese Commissie voor de status van energiegemeenschappen in de aanbestedingsregels en staatssteun. In onze consultatiereactie vragen wij om een duidelijke erkenning van de status van energiegemeenschappen in de herziende richtlijnen.

Welke bijdrage leveren we in 2025?

In 2025 richt het team zich op de verdere implementatie en borging van de nieuwe wetgeving. Concrete acties zijn:

- *Definitie energiegemeenschappen verduidelijken* – Eén duidelijke en breed geaccepteerde definitie vaststellen ('Single Point of Truth'), toegankelijk via de Energie Samen Academie.
- *Energiedelen implementeren* – Ervoor zorgen dat hernieuwbare energiegemeenschappen daadwerkelijk energie kunnen delen binnen de nieuwe wetgeving.
- *Modelverordening lokaal eigendom toepassen* – Bewaken dat gemeenten en provincies de nieuwe regels correct interpreteren en toepassen.
- *Faciliterend kader energiegemeenschappen uitwerken* – Beleidskaders ontwikkelen die energiegemeenschappen ondersteunen en versterken.
- *Positie energiegemeenschappen in aanbestedingsrecht vastleggen* – Zorgen dat energiegemeenschappen een eerlijke kans krijgen in aanbestedingsprocedures. Lees hier meer.
- *Structureel overleg met het ministerie* – Voortdurend in gesprek blijven over de implementatie van de Energiewet en verbeteringen.

Hiermee zorgen we ervoor dat energiegemeenschappen niet alleen op papier, maar ook in de praktijk een stevige positie krijgen in de energiemarkt.

Meer informatie:

- Een historisch moment voor energiecoöperaties! We bestaan!
- Siward Zomer in de Eerste Kamer over de Energiewet
- Breakfast Booster: de impact van de nieuwe Energiewet:
- Onze voorstellen voor verbetering Energiewet
- Oproep aan de Europese Commissie over de status van energiegemeenschappen in de aanbestedingsrichtlijnen

1.2 SCE (en oude Postcoderoosregeling PCR)

Energie Samen is structureel met het ministerie van Klimaat en Groene Groei (KGG) in gesprek over o.a. de huidige tarieven voor SCE, knelpunten voor postcoderooscoöperaties onder de oude regeling (PCR, tot 2021) en manieren om de samenwerking te verbeteren.

1.2.1 Postcoderoosregeling PCR

Wat is het probleem?

De postcoderoosregeling (PCR) bood deelnemers een korting op de energiebelasting, maar brengt aanzienlijke administratieve lasten met zich mee. De jaarlijkse verrekening van de energiebelasting is complex en tijdrovend voor coöperatiebesturen, leden, energieleveranciers en de Belastingdienst. Daarnaast is er onzekerheid over toekomstige belastingtarieven en financiële haalbaarheid. Sinds de sluiting van de PCR voor nieuwe projecten is onderzocht of een afkoopregeling mogelijk is, maar dit blijkt niet haalbaar.

Wat is de oplossing voor dit probleem?

Energie Samen heeft sinds 2022 gepleit voor een afkoopregeling, waarbij bestaande PCR-projecten zouden kunnen overstappen op de Subsidieregeling Coöperatieve Energieopwekking (SCE) of een andere exploitatiesubsidie. Het ministerie heeft echter aangegeven dat zowel afkoop als omzetting niet mogelijk is.

Wat hebben we tot nu toe bereikt?

Energie Samen een voorstel ingediend voor de herstructurering van de Regeling Verlaagd Tarief (RVT) en uitgebreid onderzoek gedaan naar de achtergrond en beperkingen van een mogelijke afkoopregeling. Minister Jetten heeft op dit voorstel gereageerd dat een afkoopregeling voor oude postcoderoosprojecten niet haalbaar is. In dit overzicht staan de redenen waarom een afkoopregeling niet mogelijk blijkt.

Welke bijdrage leveren we in 2025?

Gezien de uitkomst van de gesprekken met het ministerie zet Energie Samen zich niet langer in voor een afkoopregeling. In plaats daarvan adviseren we coöperaties om:

- De administratieve lasten te verminderen door leden over te laten stappen naar meewerkende leveranciers zoals EnergieVanOns en Om | Nieuwe Energie.
- Gebruik te maken van Econobis voor efficiëntere administratie en facturatie.

Meer informatie:

- Minister: afkoopregeling voor oude postcoderoosprojecten niet haalbaar (webpagina)
- Voorstel tot herstructurering van de RVT (pdf)
- Achtergrond afkoopregeling voor postcoderoosregeling (webpagina)
- Postcoderoosregeling PCR (webpagina)
- Afkoopregeling voor postcoderoosregeling niet mogelijk (webpagina)

1.2.2 SCE-tarieven

De tarieven van de Subsidieregeling Coöperatieve Energieopwekking (SCE) 2025 zijn bekend. Ten opzichte van vorig jaar zijn ze verhoogd. Het basisbedrag voor zon wordt € 0,127 per kWh voor kleinverbruikersaansluitingen en € 0,135 voor grootverbruikersaansluitingen. Verder kondigt minister van Klimaat en Groene Groei, Sophie Hermans, een aantal verbeteringen aan.

Wat is het probleem?

De tarieven van de Subsidieregeling Coöperatieve Energieopwekking (SCE) sluiten niet goed aan bij de werkelijke kosten, waardoor het voor energiecoöperaties moeilijk is om projecten rendabel te realiseren. Daarnaast heeft de regeling andere knelpunten die de uitvoering moeilijker maken.

Wat is de oplossing voor dit probleem?

Om de regeling beter te laten aansluiten bij de praktijk, zijn er in overleg met het ministerie en de expertgroep SCE van Energie Samen verbeteringen doorgevoerd. De SCE-tarieven voor 2025 zijn verhoogd en er worden inhoudelijke wijzigingen doorgevoerd, zoals de introductie van een categorie voor natuur-inclusieve zon-pv, verbeterde financieringsmogelijkheden via project-bv's en een verlenging van de ontheffingstermijn bij vertragingen. Voor 2026 zetten we in op tarieven die financieel toereikend voor succesvolle projecten.

Wat hebben we tot nu toe bereikt?

- Tariefverhoging SCE 2025 gerealiseerd.
- Toevoeging van een categorie voor natuur-inclusieve zon-pv op veld.
- Mogelijkheid voor coöperaties om subsidie samen met een project-bv aan te vragen, wat financiering makkelijker maakt.
- Verlenging van de maximale ontheffingstermijn bij vertragingen van één naar twee jaar.
- Extra flexibiliteit bij negatieve elektriciteitsprijzen voor grootverbruikersaansluitingen.

Welke bijdrage leveren we in 2025?

In 2025 blijft het team zich inzetten voor verdere verbeteringen in de SCE-regeling.
Hieronder valt:

- Evaluatie en doorontwikkeling van de regeling in samenwerking met het ministerie en de expertgroep SCE.
- Monitoring van de impact van de wijzigingen en signaleren van nieuwe knelpunten.
- Pleiten voor verdere aanpassingen, zoals verlagen verplicht aantal leden.

Meer informatie:

- Onze inbreng voor SCE 2026

1.3 Wind op Zee

Wat is het probleem?

Nederlandse energiecoöperaties hebben op dit moment geen directe mogelijkheid om mee te doen aan grootschalige windenergieprojecten op de Noordzee. Dit blijkt uit de uitslag van de vergunningen voor de windenergieprojecten IJmuiden Ver Alpha en Beta. Ondanks de inspanningen van energiecoöperaties, zoals het Noordzeker consortium, blijven zij voorlopig buiten de boot vallen voor het eigendom van windparken op zee, wat de toegang voor lokaal en coöperatief eigendom in de weg zit.

Wat is de oplossing voor dit probleem?

De oplossing is het aanpassen van de tendercriteria, zodat coöperaties de kans krijgen om een deel van de windenergieprojecten op zee te bezitten en mee te profiteren van de opbrengsten. Energie Samen en Windunie streven naar 10 procent coöperatief eigendom in de toekomstige wind op zee-projecten en willen actief meedoen aan de tenders.

De komende drie jaar organiseert de overheid opnieuw drie grote tenders voor windparken op zee. Alleen via een tender kan het recht op ontwikkeling en bouw van een windpark op zee verkregen worden. ONS wil meedoen aan deze tenders. We kunnen dat alleen als we onze krachten bundelen en hopen op steun van de coöperatieve energiegemeenschap.

Wat hebben we tot nu toe bereikt?

Het Noordzeker consortium, waar Onze NoordzeeStroom bij betrokken is, won de tender voor kavel Alpha, maar energiecoöperaties blijven voorlopig buiten de windparken op zee. ONS onderzoekt of de stroom uit kavel Alpha kan bijdragen aan de ontwikkeling van coöperatieve energiegemeenschappen op land.

Welke bijdrage leveren we in 2025?

We zullen ons richten op het realiseren van concrete stappen richting meer coöperatief eigendom in de wind op zee-projecten. Het team wil structureel blijven overleggen met het ministerie om de tendercriteria verder aan te passen, zodat energiegemeenschappen daadwerkelijk kunnen deelnemen aan grootschalige windenergieprojecten. Dit jaar willen we ervoor zorgen dat de termen ‘energiegemeenschappen’ en ‘energie delen’ worden meegenomen in de komende tenders. 2025 is een belangrijk jaar voor het creëren van de voorwaarden voor meer lokaal eigendom bij wind op zee.

Meer informatie:

- Website Onze Noordzeestroom
- Lokale energiecoöperaties vissen achter het net met wind op zee

2. Warmte en Besparing

2.1 Wet Collectieve Warmte

Energiecoöperaties zijn steeds actiever in het ontwikkelen van lokale, collectieve warmte-koude oplossingen. De wetgeving en financieringsmogelijkheden voor collectieve warmte zijn in ontwikkeling. Dit jaar wordt de wet collectieve warmte behandeld in de Tweede Kamer. Deze wet introduceert de 'warmtegemeenschap' in Nederlandse wetgeving. Hiermee wordt een positie gegeven aan coöperatieve ontwikkeling en levering van collectieve warmte-koude. Wij streven naar een goede positie en definitie van de warmtegemeenschap in dit wetsvoorstel, met passende financieringsmogelijkheden.

Wat is het probleem?

De definitie van de warmtegemeenschap zoals het nu in het wetsvoorstel is geformuleerd, sluit nog niet helemaal aan bij de praktijk van de warmtegemeenschappen. Ook zien wij kwetsbaarheden in de beoogde tariefsystematiek en de beoogde kaveltoewijzing/ontheffingsverlening. De financieringsmogelijkheden van coöperatieve warmtenetten zijn sterk verbeterd met de komst van het Ontwikkelfonds warmte in 2024. Maar het is lastig om bij een collectief warmteproject een sluitende business cases te krijgen. De projecten zijn nog in sterke mate afhankelijk van onzekere subsidies en het onzekere tariefbeleid. Ook is de initiatiefase vaak nog lastig te financieren.

Wat is de oplossing voor dit probleem?

We zien graag een aanpassing aan het wetsvoorstel die mogelijk maakt dat warmtegemeenschappen publieke minderheidsaandeelhouders kunnen hebben. Dit is een optie die in de praktijk door meerdere warmtegemeenschappen wordt beoogd, maar nu bij kavels groter dan 1500 aansluitingen niet mogelijk is. Daarnaast zien wij aanpassingen in de kaveltoewijzing en ontheffingsverlening die de positie van een lokaal initiatief van de eindgebruikers begunstigen ten opzichte van andere geïnteresseerde warmtebedrijven. Als uitgangspunt voor de tariefsystematiek zijn wij voorstander van volledige transparantie en vergaande standaardisatie in de boekhouding. We willen vanaf de start met kosten-gebaseerde tarieven per warmtekavel en zoveel mogelijk zelfregulatie van de sector zelf werken. Ook werken we toe naar samen optrekken in de sector om het benodigde eigen vermogen voor dit soort projecten te helpen organiseren.

Wat hebben we tot nu toe bereikt?

- Regelmatig in gesprek met het ministerie over de ontwikkelingen in de wet.
- Afstemming binnen de coalitie coöperatieve warmte en met partijen als VNG en EBN.
- Bijdrage aan het warmtebod van de warmtealliantie.
- Reactie op advies van Frans Rooijers over de uitvoeringskracht in de warmtetransitie.
- Gesprekken met financierders over financiering initiatiefase.
- Kleine aanpassing van de definitie van een warmtegemeenschap die een special purpose vehicle mogelijk maakt.
- Opzetten van het ontwikkelfonds warmte en European Energy Communities Facility voor betere financierbaarheid.
- Intensieve afstemming in de expertgroep warmtewet over inzet van energie samen op dit onderwerp.

Welke bijdrage leveren we in 2025?

We blijven actief reageren op consultatieversies van de WcW. Daarnaast bereiden we Kamerleden inhoudelijk voor, zodat zij goed geïnformeerd het debat kunnen voeren over onderwerpen die van belang zijn voor energiegemeenschappen. Er vinden doorlopend gesprekken plaats met het Ministerie Klimaat en Groene Groei om samen tot betere beleidsafspraken te komen. Ook zetten we in op coalitievorming en afstemming met uiteenlopende stakeholders, zodat er een breed gedragen geluid klinkt richting beleidmakers.

Op Europees niveau voeren we gesprekken in het kader van de herziening van de richtlijn district heating and cooling. Daarbij wordt specifiek ingezet op een sterke positie voor energiegemeenschappen binnen deze Europese regelgeving.

Meer informatie:

- De warmtegemeenschap in het concept wetsvoorstel
- Uitvoeringskracht in de warmtetransitie? Kijk ook naar de bewoners zelf
- Het Warmtebod: de aanjager voor de warmtetransitie
- Ontwikkelfonds Warmte

2.2 Warmtegemeenschappen in gemeentelijk beleid

Wat is het probleem?

In de komende jaren maken gemeenten rondom de warmtetransitie veel beleid. Zo werken zij o.a. aan een warmteprogramma, uitvoeringsplannen, plannen voor publieke warmtebedrijven en een kavelstrategie. Het is belangrijk dat coöperaties in deze beleidsdocumenten een goede positie krijgen, met ondersteunende beleidsmaatregelen. Dit geldt voor: lokale initiatieven die mogelijke een warmtegemeenschap willen worden of als coöperatie een rol willen spelen in een publiek warmtebedrijf, of die als coöperatie diensten willen leveren aan het publieke warmtebedrijf.

Wat is de oplossing voor dit probleem?

In gemeentelijk beleid moet aandacht zijn voor de positie die de gemeente geeft aan lokale initiatieven en welke ondersteunende beleidsmaatregelen ze gaat nemen om die positie te faciliteren.

Wat hebben we tot nu toe bereikt?

- Doorlopend in gesprek met NPLW over ondersteuning van gemeenten hierop.
- Gezamenlijke inzet op dit thema vanuit de participatiecoalitie
- Opgroeiruimte is geagendeerd.
- Whitepaper warmteprogramma, position paper kavelstrategie, meerdere sessies georganiseerd.
- Meerdere gemeenten die warmtegemeenschappen een prominente plek geven in beleid.
- Kennis t.a.v. zelfbeheer in de warmtetransitie is ge-update

Welke bijdrage leveren we in 2025?

We voeren doorlopend gesprekken met het Nationaal Programma Lokale Warmtetransitie (NPLW) om de agendering van dit onderwerp bij gemeenten te bevorderen. Op Europees niveau zijn we in gesprek over de herziening van de richtlijnen voor district heating and cooling, waarbij we streven naar een sterke positie voor energiegemeenschappen. In het innovatieproject Joule4Joule werken we aan vernieuwende samenwerkingen tussen netbeheerders en energiegemeenschappen, met als doel een meer integrale visie op het energiesysteem te ontwikkelen, waarbij warmtesystemen en elektriciteitsopwekking met elkaar worden verbonden. Daarnaast bieden we ondersteuning om warmtegemeenschappen goed opgenomen te krijgen in verkiezingsprogramma's voor de gemeenteraadsverkiezingen van 2026.

Meer informatie:

- Position paper over kavelstrategie in de warmtetransitie
- Whitepaper helpt initiatieven een sterke positie in de warmtetransitie te borgen bij hun gemeente
- Opgroeiruimte
- Zelfbeheer in de warmtetransitie, vraagstukken rondom subsidieverlening en aanbesteding
- Subsidie voor Innovatieproject Joule4Joule

2.3 Besparingsactiviteiten

Steeds meer energiecoöperaties voeren ook of alleen maar energiebesparingsactiviteiten uit. Coöperaties werken onder andere met energiecoaches en –fixers, organiseren collectieve inkoopacties van isolatie en geven besparingsadvies vanuit een energieloket. Dit gebeurt nu vaak in nauwe samenwerking met de gemeente, die een opgave hebben vanuit de Lokale Aanpak Isolatie en Energiearmoede.

Wat is het probleem?

De besparingsactiviteiten zijn vaak niet rendabel en vragen investering. Dit wordt door leden op uiteenlopende manieren georganiseerd, maar het gebeurt vaak o.a. met incidentele financiering vanuit de gemeente. Dit biedt geen structurele zekerheid om deze activiteiten op de lange termijn voort te zetten. Ook moeten lokale coöperaties soms concurreren met commerciële of publieke partijen over activiteiten die zij al jarenlang uitvoerden in een gemeente. Wij zetten ons in voor een sterkere positie van onze leden bij het uitvoeren van energiebesparingsactiviteiten.

Wat is de oplossing voor dit probleem?

We willen directere en structurele financiering van de activiteiten van onze leden. Tevens richten we op doorontwikkeling naar energiehuizen zoals ook beoogd in Europees beleid. We gaan inzetten op meer bekendheid van de verscheidenheid aan activiteiten die onze leden uitvoeren rondom besparing en hoe deze bijdragen aan de duurzaamheidstransitie, en hoe dit beter vanuit de sector en vanuit het rijk gesteund kan worden.

Wat hebben we tot nu toe bereikt?

- Expertgroep besparing opgericht.
- We zijn structureel in gesprek met ministerie VRO.
- Gesprekken met NPLW.
- Consultatiereactie op de besteding van de middelen van het Social Climate Fund.
- Kennisontwikkeling in het programma Lokale Aanpak Energiearmoede (LEA).
- Consultatiereactie op de herziening van het Europees aanbestedingsrichtlijn, die een betere positie voor energiegemeenschappen bij aanbestedingen moet regelen.

Welke bijdrage leveren we in 2025?

We werken aan een visie voor de langjarige financiering van de activiteiten van onze leden. We werken ook toe naar een visie op doorontwikkeling tot energiehuis. Daarnaast streven we naar een betere zichtbaarheid van deze activiteiten en een goede positionering met betrekking tot de implementatie van de energiehuisrichtlijnen. Doorlopend voeren we gesprekken met het ministerie om ervoor te zorgen dat de subsidie- en financieringsregelingen worden herzien op een manier die de positie van energiecoöperaties versterkt.

Meer informatie:

- Reactie Internetconsultatie Social Climate Fund
- Reactie Internetconsultatie aanbestedingsrichtlijn

3.Nettoegang

Wat is het probleem?

Energiecoöperaties stuiten steeds vaker op problemen bij de toegang tot het elektriciteitsnet. Tot zo'n vijf jaar geleden konden netbeheerders nog proactief netverzwaringen uitvoeren om nieuwe aansluitingen mogelijk te maken. Door de razendsnelle groei van zonne-energie, warmtepompen en industriële elektrificatie lukt dit niet meer. Coöperaties die een aansluiting aanvragen krijgen nu te horen dat er geen transportcapaciteit is en worden vaak op een wachtlijst gezet – maar alleen als ze eerst een aansluiting kopen.

Dit beleid, dat door netbeheerders zelf is opgelegd en niet wettelijk is vastgelegd, creëert een vicieuze cirkel: zonder gegarandeerde netcapaciteit kunnen coöperaties geen financiering krijgen van banken, en zonder financiering kunnen ze de kosten van een aansluiting niet betalen. Hierdoor stranden veel projecten al in de opstartfase.

Wat is de oplossing voor dit probleem?

Het elektriciteitsnet wordt steeds intensiever gebruikt, maar is zeker niet vol. Er zijn pieken en dalen. Energie Samen streeft er naar de dalen te vullen en uit de pieken te blijven: het net beter te benutten. Het wettelijk kader hiervoor bestaat al voor een belangrijk deel, maar wordt door netbeheerders nog onvoldoende toegepast. Congestiemanagement is 'het werkpaard' van de energietransitie, maar staat nog te vaak op stal. Onze inzet is de mogelijkheden van congestiemanagement beter onder de aandacht van leden te brengen en netbeheerders ertoe te bewegen er meer en actiever uitvoering aan te geven. De lopende geschilbeslechting bij de ACM is hiertoe ook een middel. In de loop van 2025 zullen de uitspraken daarin meer duidelijkheid geven hoe de ACM de regels interpreteert.

Wat hebben we tot nu toe bereikt?

Na de invoering van het wettelijk kader voor congestiemanagement in 2022 heeft Energie Samen zich ingespannen voor een standaardcontract. Het doel was een eenvoudige, administratieve uitvoering bij de netbeheerders. Vooralsnog is dit onvoldoende van de grond gekomen. Begin 2025 lijken netbeheerders ook doordrongen van nut en noodzaak van congestiemanagement en het instrument actiever toe te passen. Energie Samen volgt deze ontwikkeling positief kritisch en ondersteunt waar mogelijk.

In 2025 willen we onze leden ook meer emanciperen. We willen ze bewuster maken van de mogelijkheden die er wél zijn en deze kennis inzetten in de contacten met de netbeheerders. We gebruiken de Community of Practice hiervoor.

Welke bijdrage leveren we in 2025?

Het team kan ondersteunen in de belangenbehartiging richting partijen als netbeheerders en beleidsmakers, maar ook in ontwikkelingen op het gebied van systeemintegratie met bijvoorbeeld warmte en het creëren van gelijktijdigheid binnen energiegemeenschappen.

Meer informatie:

- Energiegemeenschappen helpen netcongestie te verminderen

4. Standaardisatie

Wat is het probleem?

Energiegemeenschappen spelen een steeds grotere rol in de energietransitie, maar er ontbreekt een sector breed systeem van standaardisering, normering en kwaliteitsborging. Daardoor lopen coöperaties het risico om inconsistent te opereren en daalt het vertrouwen van systeempartijen zoals overheden en netbeheerders. Zonder zelfregulering kan de sector moeilijk als serieuze en professionele speler worden gezien.

Wat is de oplossing voor dit probleem?

Energie Samen vervult een natuurlijke rol als coördinator van standaardisering, normering en kwaliteitsborging binnen de sector. Door samen met haar leden heldere standaarden en kwaliteitscriteria te ontwikkelen en te bewaken, kan de sector zichzelf reguleren. Dat versterkt de integriteit en professionele reputatie van energiegemeenschappen en zorgt ervoor dat zij erkend worden als betrouwbare partners in het energiesysteem.

Wat hebben we tot nu toe bereikt?

- Energie Samen en haar leden hebben al belangrijke stappen gezet:
  Om de behoefte aan een norm/certificering te peilen hebben we gesprekken gevoerd met negen stakeholders, van overheid tot innovatiepartner, van lidcoöperatie tot coöperatieve bank (in opdracht van TKI Urban Energy samen met norminstituut NEN). De geïnterviewden zagen zeker toegevoegde waarde voor een norm voor energiegemeenschappen. Hierbij ging het om:
  - geldstromen (eis bij subsidies en leningen van bank of burgers),
  - kwaliteit van werken (inclusief vergroten van draagvlak, het borgen van zeggenschap en als basis voor leden om het bestuur aan te spreken),
  - standaardisering (en daardoor verminderen van risico's), en
  - de energiemarkt als geheel (zoals toetreding van nieuwe spelers, gelijk speelveld).
- Binnen het Ontwikkelfonds Warmte is gewerkt aan kwaliteitsbewaking via digitale monitoring en kwaliteitsmanagers.
- In de Participatiecoalitie Aardgasvrije Wijken wordt actief gemonitord op kwaliteit en ingegrepen waar nodig.

Welke bijdrage leveren we in 2025?

We spelen een centrale rol bij het opzetten van een officieel normeringsproces voor energiegemeenschappen. In samenwerking met NEN wordt gewerkt aan een norm die eisen stelt aan processen, systemen, diensten en personen binnen energiecoöperaties. Dit gebeurt via een open en zorgvuldig traject met een normcommissie waarin deskundigen en belanghebbenden zijn vertegenwoordigd. Energie Samen mobiliseert partijen om inhoudelijk én financieel bij te dragen aan dit proces.

Daarnaast onderzoeken we of de certificering van coöperaties coöperatief georganiseerd kan worden, zodat kennis en middelen binnen de sector blijven. Zo draagt het team bij aan een

transparant systeem van zelfregulering dat leidt tot meer erkenning en vertrouwen van systeempartijen zoals overheden, netbeheerders en financiers. Het normtraject is daarmee een belangrijk fundament voor verdere professionalisering van de sector.

Meer informatie:

- Werken aan een norm voor 'energiegemeenschappen'